

AZ ÚJ TUDAT

N. SRI RAM

„Az új tudat” számunkra valami mélyen jelentős dolog tudatát jelenti, amit korábban nem vettünk észre. Egy színvak ember pl. látásában beállott hirtelen kedvező változás következtében kezdhethet látni a színeket, mindazzal a tarkasággal és gazdagsággal, amit az életbe hoznak. Kevésbé látványos változás volna, egy más szinten, de önmagunk és mások számára nagy horderővel bírna az élet egységének és szentségének mély átélése és az ebből fakadó alapvetően megváltozott magatartás az élet minden formájával szemben. Feldereghetne látókörünkben valamely igazság vagy természeti törvény, vagy egy óriási fontosságú tény, amely szétterjedhetne és lefoglalhatná egy időre egész tudatunkat és gondolkodásunkat.

De túl minden változáson, amely egy bizonyos ok vagy behatás következménye, lehet az új valami alapvető dolog a legmélyebb értelemben, ami elárasztja egész tudatunkat, nem kívülről, hanem belülről, új fényt vet mindenre, átalakítja egész természetét és minőségét, valóságos mutáció minden aspektusában az újszerűség minőségével. A kérdés a következő: lehetséges-e egy ilyen gyökeres és rendkívüli változás?

AZ EMBER NEM A TESTE

A válasz erre a kérdésre attól függ, hogy mi az ember, hogyan van megalkotva. Ő élő és tudatos, gondolkodó-képességgel bíró lény, nem pedig a teste. Maga ez a mondat, "az én testem" amit általában használ, jelzi, hogy bizonyos fokig elkülöníti magát a testétől, bármi is legyen az az "önmaga. Nyilvánvalóan elméje vagy gondolata az, amely így elkülönül.

Azok, akik azon a nézeten vannak – és nagyon sokan vannak –, hogy az elme csupán az agytevékenység folyamánya, kell, hogy lássák a paradoxont és az iróniát, amely abban a tényben van, hogy az elme, amely mint tisztán szubjektív terméként keletkezik – vagy a gondolat, amely a molekuláris mozgás folyamánya – ösztönösen tudja, hogy a testet és az agyat birtokolja. Az „elme” szó használata a gondolat-tevékenységgel szemben, amely e szerint az anyagi alapon álló nézet szerint másodlagos hatások sorozata, individualizált lény létét feltételezi, amelynek, ha e mechanikus hatások alakítanak ki, tisztán mesterséges és múlt teremtménynek kellene lennie, amelynek léte merőben illuzórikus.

De vajon az a nézet, amely az elmét az anyagból származtatja, az egyetlen lehetséges nézet-e, vagy talán olyan nézet, amely választ ad a tudat minden jelenségére? Vajon nem lehet-e az életnek és a tudatnak más eredete és státusza, még ha nagyon szükségük is van egy anyagi szervezetre, mint hordozóra és eszközre? Ez az, amit teozófiai nézetnek nevezünk, amely ősi is, olyan nézet a kevesek számára különböző időkben személyesen tapasztalt igazság – amely számol az emberi tudat természetével és az agy folyamatait messze meghaladó képességekkel, és azzal a szabadsággal, amit ez a tudat véghezvitt önmagában, felülemelkedve az anyag minden formáján, amelyet ismerünk és az anyagon alapuló determinizmuson.

AZ EMBER AZ ELME?

Az ember tehát az elméje, és ha igen, mi a természete ennek az elmének? Az elme nyilvánvalóan energia, de tevékenysége minden pontján a tudat valamilyen fajtáját vagy fokát mutatja. A gondolkodás folyamatában oly gyorsan mozog ez az energia, oly könnyen változtatja irányát, annyira érzékeny és annyira befolyásolja minden körülmény és tényező, hogy rendkívüli összetettséget fejleszt ki működési módjában, és minden emberi lény elméje, amint kezdeteitől fogva kitágul és megállapodik, páratlan alakulatként nyilvánul meg. Nem olyan többé, mint egy egyszerű homogén szubsztancia, fehér, benyomásokra fogékony kiterjedés. Mindegyikünk elméjét más tapasztalatok alakították ki, mint a másokét, és másként működik. Így mindegyikünknek vannak eszméi és hitei sok dologról, amelyek személyes reakcióból és érzésekből keletkeznek, és annak hatására, amit szeretünk, vagy nem szeretünk. Mindenkinek megvan a maga megállapodott gondolat- és érzésmechanizmusa, gondolatszokásai, amelyek ugyanúgy jönnek létre, mint a test szokásai. A fizikai szinten mindegyikünk a kifejezés bizonyos módjait fejleszti ki és más testmozgásokat végez, egészen öntudatlanul.

Úgyszintén a sóvárgások különböző fajtáinak adjuk át magunkat a szokás hatalmánál fogva. Az automatizmus folyamata, amely a fizikai és pszichikai szinteken létezik, megnyilvánul a gondolat és emóciók világában is. Ahogy a test bizonyos tevékenységei sztereotippé válnak – erre hajlik minden anyagi szervezet – és gépiesen mennek végbe, úgy elménk is gépiesen cselekszik anélkül, hogy ennek tudatában lennénk. A test, vagy elme bármely többször ismételt cselekedete automatikusan folytatódik, és ha nincs szükség semmiféle friss impulzusra, hogy fenntartsa ezt a cselekményt, a tudat visszahúzódik ettől a cselekménytől.

A VALAMIVÉ VÁLÁS FOLYAMATA

Az elme egész kialakulása minden esetben, minden benne működő erővel, eszméivel és gondolkodásmódjával az idő terméke, és az évek multával arra hajlik, hogy mindinkább megállapodjon és megmerevedjen. Ez általános tapasztalat. Az ember az életét gyermekként kezdi, csupán közvetlen kapcsolatairól és környezetéről vesz tudomást. Ez a tudat nő és tágul és kezdi megismerni maga körül a világot. De a tudásszerzés e folyamata alatt, és azt különböző módokon használva, vonzással és taszítással is reagál, amelyek emlékezetéből keletkeznek, féltékenységeket, ambíciókat fejt ki, és így tovább. Továbbá számos eszmét alakít ki mindenféle dologról és átveszi őket szüleitől, tanítóitól, társaitól, könyvekből és a különböző propaganda-ügynökségektől.

Így hát, bár mindannyian egyformán kezdjük életünket és nagyon hasonlóak vagyunk egymáshoz tudatlanságunkban – már akkor is kezdeti tendenciákat rejthet és rejt a hasonlóság, amelyeknek még nem volt esélyük megnyilvánulni – az élet előrehaladtával mind kevésbé hasonlítunk. A sajátos körülmények, amelyek közt történetesen vagyunk és a kondicionálás, amelynek alávetnek bennünket az erősödő tendenciákkal együtt, hamarosan egymástól nagyon különböző személyekké alakít minket. Az egyik meggyőződéses kommunistaává válik, a másik kapitalistává és mindegyik olyan mentalitást tanúsít, amelyet a kapzsiság, irigység, bírvágy, stb. alakít, de körülményeinknek és annak a bizonyos csoportnak megfelelően működik, amelynek tagja.

Valaki azt gondolhatja, hogy van életbölcselete, de az csupán azoknak a céloknak a racionalizálása, amelyek felé e vak ösztönzések, félelmek és hajlamok űzik. Az, hogy mindegyikünk elfogadja egy hindu, egy keresztény, egy muzulmán ideológiáját, vagy valamely más vallását, amelyben született és nevelkedett, arra vall, hogy van bennünk egy hajlam, hogy alkalmazkodjunk sajátos környezetünk kívánalmaihoz és nyomásaihoz, hajlam, amelynek szabad tere van a gyermekkorban, mert nem korlátozza semmiféle ellent mondó eszme vagy ellenállás, amelyet későbbi életében kifejleszhetünk. Az alaktalan tömeg állapota, amely mentálisan és fizikailag is jellemzi a fejlődés egy bizonyos fokát, állandóan módosul és struktúrát vesz fel az idők folyamán. Akkor aztán már csak a megállapodott eszmék és mintáknak megfelelően tudunk gondolkodni és csak azokon a vonalakon érhetnek el minket a benyomások, amelyek még nem zárultak el az élet szabad folyásától, és sajátos kondicionáltságunknak megfelelően reagálunk.

Ha kenyérkereset céljából specializálódunk kell a tudás és mesterség bizonyos vonalain, maga ez a specializálódás kerékvágásokat hoz létre, amelyeken kívül nagyon kevés érdeklődés marad, vagy képesség, amelyben működhetnénk. Darwinról mondták, hogy késői életében azon siránkozott, hogy tanulmányainak és kutatásainak szentelt élete képtelenné tette őt arra, hogy élvezze az irodalmat, még a legjobb műveket sem, Shakespeare-t is beleértve.

A HALÁL MŰKÖDÉSE

Aztán jön a halál és elpusztítja mind a fizikai szervezetet, mind azt a mechanizmust, amit asztromentálisnak neveznénk teozófiai terminológiánkban, amelyet ennek a szervezetnek az életében felépítettünk, és amely főleg annak tapasztalati és tevékenységei alapján él. Nyilvánvaló és ésszerű feltételezni, hogy ugyanúgy, ahogy a test felépített lény és szétesik alkotóelemeire, amint a bennlakó élet visszahúzódik belőle, úgy a mentális lény is, a pszichikus amalgám, még ha egy ideig tovább halad is útján, hasonló véget kell, hogy érjen. Buddha Urunk tanította, hogy minden, ami összetett, idővel széteszlik a levegőbe, azaz olyan állapotra redukálódik, amely kizárja a további redukciót.

Az ősi tanítások szerint az ember egyéniségének van – potenciálisan vagy aktuálisan – egy aspektusa, amely gyökeresen más természete miatt túléli ezt a feloldási folyamatot. Nem ez a természet az, amely belebonyolódik az anyagba és az anyagi termék jellegét mutatja, hanem olyan természet, amelynek tulajdonságai a tudatosság és szabadság és amely tisztán szelleminek mondható. Ha a „lélek” szót használjuk, hogy megjelöljük ezt a spirituális aspektust, önmagában egy egyéniséggel bíró intelligenciát, akkor olyan természetének kell lenni, amely nem formálódott semmiféle halmozódási folyamattal, hanem egy örökké jelenlévő Igazság kibontakozása, vagy egy meglévő potencialitás megvalósulása.

Mivel az ember természete magában foglalja mind a szabad intelligenciaként való működés lehetőségét, mind az anyagi körülményekhez való csatlakozás hajlamát, ha ez a hajlam nincs tökéletesen felszámolva, visszahozza őt olyan körülményekbe, ahol a benne rejlő hajlamok megint szabad teret kapnak a kifejlődésre és az akcióra. Népszerűen kifejezve, a lélek visszatér a földre, mert bizonyos nehézkedési erő húzza, melytől nem szabadult meg teljesen. Természetesen egy olyan lény, amely tisztán spirituális, nem húzható le ily módon. De lehet valami kapcsolat közte és a földi körülmények között, amelyben olyan erők működhetnek, amelyek visszahozzák azokat a feltételekbe.

ÚJ KEZDET

A lény, amely korábban spirituális és pszichikai gyökeréig meghalt, új életet kezd, egy területen, amelyből egy időre visszahúzódott, friss, erős és rendkívüli tudatsíra, mentes minden régi emléktől, tudástól, eszmétől és ragaszkodástól. Most új lény, de ismét az idő ölébe van helyezve, bele van bonyolódva annak folyamataiba, bármennyire is ugyanaz a lény lehet lényegében, a régi személyiség potenciális mása, A változás e ciklusában látjuk, hogy a megújulás kapuja a halál, amely megteremti az újat azzal, hogy az életét visszateremti lényeges természetéhez.

A fizikai test csupán öltözik, a fizikai agy az érzékszervekbe való kiterjedésével csupán eszköz, csodálatos képességű mechanizmus, csodálatosabb, mint bármely elektronikus agy vagy számológép, amelyet építettek vagy valaha is építhetnek. A számológép csupán a betáplált adatokkal dolgozhat. Tevékenysége teljesen mechanikus és korlátolt, bár gyors, matematikus és biztos. De képtelen képzelőerőkre, eredetiségre, szeretetre, vagy bármi újra, ami kívülesik a megadott adatokon.

Honnan jön hát a kezdeményezés, a magasabb képesség, az új, ami nem volt a régiekben? Abból a tudatból kell jönnie, amely meghaladja a mechanikus agyat, bármennyire is kapcsolatban van azzal az aggyal, sőt még azonosíthatja is magát annak korlátaival.

AZ ÉLET TERMÉSZETE

Az élet maga a vitalitás és megvan benne a frissességnek, gyengédségnek és fiatalságnak az a természete, amelyet részben az új kezdeteiben látunk. A tudat, amely elválaszthatatlan az élettől, tiszta állapotában, vagyis nem keveredett más elemekkel, magának az újnak a lényegéből való lehet – lévén a régi és új az idővel, a múlttal és jelennel kapcsolatos kifejezés. Az élet vitalitása egész lendületével, nem csupán a; test sejtjeinek energiája, de a belső ember is.

Ez a vitalitás, amely táguló, sőt robbanó energia, ha megvan a szabadsága e kvalitások megnyilvánítására, bizonyos fokig az anyagi szervezet korlátjai közé van szorítva, amelyet használnia kell, de elül és elapad, ha ez a szervezet romlik, vagy pusztul. Ha a tudatos lény, ami az ember a valóságban, leveti korlátait, amelyeket a testtől való függés rákényszerít, a kondicionálást, amin keresztül megy, múltjának terhét, emlékeinek befolyását, azonnal ott az élet. Szabadon egy új tudat, arai a tudat a maga tiszta mibenlétében. A tiszta alany lóvén, minden tárgyat úgy észlel, amilyen, és nem csak frissességgel válaszol rá, de teljes potenciával, amely messze meghaladja a pusztá mentális tudást, de magában foglalja azt a szenzitivitást, amely az érzés és a szeretet. A szavak: "Hacsak nem váltok olyanokká, mint a kisdetek, nem léphettek be a mennyek országába", erre a teljes frissességre vonatkoznak, az elmének és szívnek erre az új állapotára, amely egyedül áll nyitva a dolgok rejtettebb és mennybéli természete előtt.

Az egyetlen út ennek az állapotnak az eléréséhez nyilvánvalóan az, hogy önként meghalunk, még mialatt itt lent élünk, meghalunk a múlt egész halmaza és súlya, a ragaszkodások és illúziók számára,

nem menekülési kísérletként, sem a közöny kéréget fejlesztve ki, hanem azzal a tiszta elválással, amely természetesen jön létre a szívünkben, ha megértés van és olyan észlelés, ami a megvilágosítása annak az egész folyamatnak, amely a változást létrehozta.

Van egy mondás, hogy az elválás halál. A halál vagy az elválás mindattól, amivé váltunk, jelenti visszatérésünket ahhoz, amik alapján véve és örökké vagyunk, az élethez annak eredeti állapotában. A tudat, ha teljesen megszabadul mindattól az elemtől, amely öreggké teszi, teljesen újjá válik. Mi egyik módon öreggké válunk testben, a természet egy folyamata révén, amelytől nem menekülhetnek a sejtek és szervek, egy másik módon elménkben és szívünkben öregsünk, a mechanikus tevékenység folyamata által, amely ragaszkodáson alapul, amelytől Intelligenciával és tudatossággal megszabadulhatunk. Az Egy Élet, amik mi vagyunk lényegünkben, intelligenciájánál fogva elkülönítheti magát az elkülönülő én minden tevékenységétől, amely a tudatosság-mentesség állapotában fejlődött ki és torzulást okoz, és az megtöri élete és szabadsága folyásának harmóniáját. Akkor az élet új, mint kezdetben, olyan természet birtokában, amely forrásánál tartozik hozzá, olyan természet birtokában, amely örökké friss és állandó mozgásban van, és nincs alá vetve az idő befolyásainak.

MEGHALNI A MÚLTNAK

Krishnamurti beszél a meghalásról minden nap számára, amint az véget ér, és a következő friss kezdéséről. Lehetséges-e ez? Lehetséges-e minden pillanattal frissen szembenézni, mint egy valahonnan nem ebből a világból, mintegy valamilyen új dimenzióból? Az új érzése nem a dolgokban van, amelyek újak, mert rövidesen régiekké válnak, hanem a tudat természetében, amely észlel, figyel és válaszol. Ha hallgattok egy szép dallomot, rendkívüli módon átélitek az első ízben, de egy idő múlva elhalványul. A dallam ugyanaz, de a tudat, azzal, hogy már hallotta, megváltozott irányában. A változás abban van, hogy a szenitivitás csökkent. Lehetséges megmaradni az első állapotban, amikor a dolog új volt? A különbség az első és a későbbi állapot között az, hogy a tapasztalat az emlékhöz tapadt, azaz finom film képződött a tudatnak azon a részén, amely válaszol, mint ahogy hártya képződhetne a szemén és megakadályozhatná a tiszta látást, vagy mint amikor valami nő a bőrön és csökkenti érzékenységét.

Egy napon különösen szépnek találhatunk egy tájat, és ha újra felkeressük, várva, hogy ugyanazt a szépséget látjuk viszont, már nem látjuk, a várakozás, ami csupán az emlékezet előrevetítése, megváltoztatta a tudat állapotát, azokon az egyéb dolgokon kívül, amelyek időközben érinthették. Az emberi tudat és a tudat általában rendkívül finom dolog. Az emlékezet filmje tompítja az érzékenységét. Azt jelenti-e ez, hogy az emlékezet rossz? Az nem lehet. Emlékezet nélkül nem tudunk gondolkodni, nem is élhetünk ebben a nehéz világban. De az emlékezet akadályá válik, mert odatapad a tudat különböző részeihez, ami nagyon finom és befolyásolja a látást, a választ a jelenlegi dolgokra.

MIBEN REJLIK AZ ÚJ

Elérkezni az új pillanathoz, tapasztalni azt, nem a múlt eszméin és befolyásán át, hanem a film nélkül, mint egy felhőtlen égről vagy egy ismeretlen állapot mélyéről, nem volna-e ez az ember természete, amely nem időben való, hanem időtlen? A Mahatma Levelek egyikében dölt betűkkel áll, hogy az idő teljesen önmagunk által teremtett valami, továbbá hogy a devacsánban, amely tisztán szubjektív állapot, nincs meg az idő érzése. Az időt fizikai értelemben a Föld forgásaitól mérjük. Ezt nem befolyásolják pszichológiai állapotaink. Nekünk azonban az az érzésünk, hogy dacolunk az idő folyásával, vagy hogy felfelé megyünk az idő haladtával, és ez abból fakad, amint a tapasztalatokat fogadjuk. Ez az idő-érzés sokszor súlyos nyomás rajtunk és húzza a tudatunkat. Ebben az állapotban mozgása csupán részleges kapcsolatba hozza a tapasztalt dolgokkal.

Lehet a tudatnak egy minősége, amely örökké új. Ez a tiszta tudat kvalitása, de olyan éberséggel, amely biztosítja változatlanágát. Természete az, hogy minden rezgést átvegyen, de engedje át őket, ne rögzítse őket vagy ne álljon nekik ellen, mert az ellenállás keménységet, akadályt és bonyodalmat hoz létre. A Bhagavad Gita az óceán hasonlatát használja, amely minden folyamat felvesz magába, de változatlan marad. Azt mondják, hogy a spirituális élet ellentmondásos. Itt a nagy ellentmondás: érzékenynek lenni, válaszolni, szimpatikusán rezegni, de mégis oly módon tenni ezt, amely nem hagy

nyomot és nem csökkenti friss válaszoló-készségünket. Ez csak akkor lehet, ha nem változik meg tudatunk struktúrája, sőt ha nincs struktúrája, szövedéke, amely korlátozza vagy rögzíti tevékenységét, semmiféle anyagi hasonlat sem tud egy igazán spirituális állapotot szemléltetni, a szabadságnak és ártatlanságnak az állapotát, amely együtt jár a rendkívüli felfogóképességgel, amely tiszta tudás. Ebben az állapotban az észlelés pillanatról pillanatra folyik olyan ürességből ami szabadság, nem a felhatalmazott tudáson át. Érdeemes volna mindannyiunknak fontolóra venni, vajon létezik-e egy ilyen birtoklástól, halmozástól, fontoskodástól, dicsvágytól és bármi mástól mentes állapot, amely a különálló én képét megteremti – olyan állapot, amelyben az idő nem játszik szerepet, és amely ezért mindig új.